

De stridbare danskere - Efter enevælden og før demokratiet 1848-1920

(https://www.krigsvidenskab.dk/application/files/3115/8954/6174/Skaermbillede_2020-05-15_kl_14.24.01.png)

(https://www.krigsvidenskab.dk/application/files/3115/8954/6174/Skaermbillede_2020-05-15_kl_14.24.01.png)

()

**Titel: De stridbare danskere. Efter enevælden og før demokratiet
1848-1920**

Forfatter: René Karpantschof

Forlag: Gads Forlag, København 2019

Pris: Saxo.com (indbunden): kr. 269,95)

Anmelder: Michael Hesselholt Clemmesen

Rating: 4

René Karpantschof kombinerer i sin bog "De stridbare danskere" evnen til klar og medrivende fremstilling, hvor han anvender sin akademiske baggrund som både historiker og sociolog samt et socialt engagement næret af hans baggrund på landet i Sydvestjylland og tiden som aktivist i BZ-bevægelsen.

Bogen er organiseret kronologisk med en klar prioritering af årene 1848-50. Det er i behandlingen af revolutionsåret 1848 at forfatteren tilføjer nye oplysninger og nuancer. Han følger, hvordan året forløber i Danmark frem mod og ved starten af borgerkrigen mellem kongens undersåtter, der bevidstgøres som danske og tyske.

Han inddrager og udnytter Hans Vammens forskning i forløbet mod krig, og han tilføjer en beskrivelse af udviklingen både i hovedstaden og på landet. I hovedstaden finder der en for deltagerne forvirrende kamp mellem nationalt og demokratisk orienterede fraktioner sted. Udfaldet af kampen bliver, at den gamle elite beholder magten under den kun formelt set demokratiske grundlov. På landet oplever man episoder, der kan ses som symptomer på et truende væbnet socialt oprør mod godsejernes udnyttelse af landbefolkningen, der stadig er ene om at bære værnepligtsbyrden og således bliver våbenøvet.

I beskrivelsen af Treårskrigen tegner forfatteren dens karakter af en tragedie både nationalt og for deltagerne og de lokale. Læseren får gentaget, at krigen både kunne være undgået og hurtigt afsluttet, hvis

man i København havde haft evnen til at vælge den deling af Slesvig, som fra starten eksisterede og som forblev en mulighed.

I beskrivelsen af forløbet af den politiske udvikling i årene efter Treårskrigen er fokus hele tiden på elitens indsats på at hindre en bevægelse mod et egentligt folkestyre.

Forfatteren beskriver, hvordan de danske myndigheder reagerer med succesrig undertrykkelse, da Mormonkirken starter en missionskampagne i Danmark. Det er en historie, som var ukendt for anmelderen.

Meget naturligt lægger Karpantschof en betydelig vægt på kampen fra 1870'erne mellem Højre og kongen på den ene side og Folketingets flertal af venstregrupper på den anden. Dette var trods alt en periode, hvor man selv i samtiden så en risiko for, at de politiske modsætninger kunne føre til et væbnet oprør. Det var en tid, hvor man oplevede et attentatforsøg på regeringslederen og etableringen af et paramilitært gendarmeri, der skulle kontrollere og om nødvendigt undertrykke befolkningen.

Men forfatteren konstaterer både her og under beskrivelsen af den arbejdskamp, "Storlockout", der afsluttedes med Septemberforliget i 1899, at der i selv i hans stridbare Danmark i sidste instans var kræfter på begge sider, der rettidigt bliver grebet af nøgtern sund fornuft.

Ud over den første dels behandling af 1848-forløbet er bogens efter min opfattelse stærkeste del belysningen af de forfærdelige vilkår, som tyendet levede i de sidste årtier af 1800-tallet. Det gjaldt i særlig høj grad situationen på landet. Her opnåede bønderne som følge af selvorganiseringen i Andelsbevægelsen stadig bedre økonomiske forhold, men det bedre ikke forholdene for tyendet, herunder tjenestepigerne på gårdene. Forfatteren beskriver, hvorledes forholdene blev så fortvivlende, at mange af disse meget unge teenagepiger satte ild til gårdene og flygtede.

Bogen er så veloplagt skrevet og så fornyende på væsentlige områder, at det er helt fortjent, at den er indstillet som emne til "Årets historiske bog 2019".

Michael H. Clemmesen, Brigadegeneral

